

Важлива роль у кримінологічних дослідженнях надається статистичним методам. За допомогою статистичних методів можна визначити кількісні характеристики та сторони явищ, що спостерігаються, дослідити зміни цих характеристик у часі. Найбільш поширеним і часто вживаним у кримінології статистичним методом є групування, суть якого полягає у розчленованості статистичної сукупності на якісно однорідні групи з визначеними ознаками [2, с. 53].

Таким чином, система методів кримінологічного дослідження є досить розгалуженою й кожний з даних методів характеризується своїми особливостями, які безперечно є важливими для визначення актуальних питань у сфері злочинності задля подальшого виявлення причин та умов даного фактору й запобігання злочинності.

Література :

1. Александров Ю. В Кримінологія: курс лекцій / Ю. В. Александров, А. П. Гель, Г. С. Семаков. – К.: МАУП, 2002. – 295 с.
2. Дрьомін В. М. Кримінологія. Навчально-методичний посібник / В. М. Дрьомін, Ж. В. Мандриченко, Т. В. Мельничук, Ю. О. Стрелковська, А. І. Марчук, А. М. Ізовіта, С. А. Ілько, Н. О. Федчун, В. Я. Цитряк. – Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. – 144 с.
3. Сосков Р. М. Методологія дослідження кримінологічних проблем: особливості та структура / Р. В. Сосков // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2015. – № 2. – С. 305–312.

УДК 343.91

ЦУРКАН Тетяна

ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НЕОБЕРЕЖНИМ ЗЛОЧИНАМ

Будь-яке сучасне суспільство, і наше українське в тому числі, зацікавлене в неодмінному зниженні рівня злочинності. Головним напрямком є запобігання злочинів, в тому числі й необережних, тому що вони є складовою частиною загальної злочинності. Враховуючи специфіку необережних злочинів, потрібно використовувати відповідну систему заходів запобігання.

Метою даної статті є визначення специфіки заходів щодо запобігання необережних злочинів.

Дослідженням даної тематики займалися такі науковці: Г. А. Аванесов, В. В. Голіна, О. В. Гороховська, О. М. Джужа та інші.

Проблема обрання єдиного поняття, що характеризує діяльність щодо недопущення вчинення злочинів і досі залишається до кінця не розв'язана. Зокрема, поруч із поняттям «запобігання» вживаються терміни «профілактика», «попередження».

Під запобіганням злочинності розуміється сукупність різноманітних видів діяльності і заходів у державі, спрямованих на вдосконалення суспільних відносин з метою усунення негативних явищ та процесів, що породжують злочинність або сприяють їй, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки.

На думку О. В. Гороховської специфічність профілактики необережних злочинів зумовлюється певними обставинами:

- виявлення об'єктів профілактичного впливу переважно здійснюється з урахуванням категорій осіб з певними типологічними ознаками (водії, лікарі);
- спеціально-кримінологічна профілактика організується за тактичними схемами, сконструйованими на основі моделювання небезпечних криміногенних ситуацій; загальна та індивідуальна профілактика повинні спрямовуватись не лише на можливих «запідювачів» шкоди, а й на можливих потерпілих;
- індивідуальна профілактика поряд з виховними заходами пов'язана зі здійсненням застережень, інформуванням і навчанням об'єктів профілактичного впливу [1, с. 38].

Г. А. Аванесова вважає, що стратегія впливу на необережну злочинність повинна включати три напрямки:

- профілактику криміногенних ситуацій високого рівня складності, зведення їх до мінімуму;
- підготовку фахівців до оптимального поведінки в ситуаціях середнього рівня складності, постійний тренінг, періодичне підвищення їх кваліфікації та поточний контроль відповідності рівня їх підготовки та психофізичного стану складності виконуваних завдань;
- виховну роботу, спрямовану на попередження тих чи інших порушень правил безпеки з пустоців або внаслідок алкогольного сп'яніння в ситуаціях низького рівня складності [2, с. 468–469].

Запобігання злочинам, вчинених з необережності, як і іншим видам злочинів, повинно здійснюватись на двох взаємопов'язаних рівнях: загальносоціальному і спеціально-кримінологічному. При цьому пріоритет, безумовно, повинен належати заходам зальносоціального запобігання, які направлені на виховання у населення почуттів громадянської відповідальності і обов'язків, екологічної правосвідомості, удосконалення управління суспільством, розвиток науково-технічного прогресу, поліпшення техніки безпеки, впровадження сучасних засобів механізації, автоматизації, комп'ютеризації виробництва і в певній мірі сфери побуту, покращення умов і охорони праці, укріплення соціальної, виробничої і технологічної дисципліни тощо. Це різні за змістом заходи соціального, економічного, організаційно-управлінського, технічного та іншого характеру, які передбачаються, як правило, у загальнодержавних

соціальних програмах та інших не менш важливих нормативно-правових актах вищих органів влади і управління, реалізація яких розрахована на тривалий строк.

На загальносоціальному рівні в Україні на сьогоднішній день реалізуються:

1. План заходів з реалізації Концепції державної професійної орієнтації населення, затверджений розпорядженням Кабінету міністрів України від 27 січня 2010 р. № 150 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2012 р. № 1069);
2. Державна цільова програма розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 696;
3. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджені Законом України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI;
4. Загальнодержавна соціальна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки, затверджена Законом України від 4 квітня 2013 р. № 178-VII;
5. Загальнодержавна соціальна програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки, затверджена Законом України від 7 червня 2012 р. № 4909-VI, та низка інших, не менш важливих, соціальних програм та проектів.

Успішне виконання заходів загальносоціального запобігання є запорукою зниження рівня злочинів, вчинюваних з необережності в Україні.

Серед заходів же спеціально-кримінологічного запобігання злочинам, вчинених з необережності, як зазначає В. В. Голіна домінуюче становище повинна займати профілактика, серед головних напрямів якої є:

- вплив на знаряддя і засоби виробництва, джерела підвищеної небезпеки (передбачає розробку нових, максимально безпечних для людини і оточуючого середовища, машин і механізмів);
- вплив на криміногенну ситуацію (цей напрямок передбачає забезпечення належного технічного стану об'єктів, що становлять або можуть становити підвищену небезпеку);
- вплив на особу (даний напрямок передбачає належний підбір працівників на роботу, що пов'язано з джерелами підвищеної небезпеки, не тільки за професійним критерієм, а й з урахуванням психологічних та психофізичних якостей) [3, с. 156–157].

Деякі вчені виділяють третій рівень – це індивідуальна профілактична діяльність, яка здійснюється щодо осіб, які вчинили неправомірні дії як шляхом ліквідації або нейтралізації негативних різнопланових факторів середовища життєдіяльності цих осіб, так і шляхом впливу на їх свідомість. Тобто мається на увазі: особа яка зловживає алкоголем, вжи-

ває наркотики та інші сильнодіючі речовини не в медичних цілях, демонструє зневажливе ставлення до норм безпеки, виконує вказівки керівників про роботу в умовах, що загрожують безпеці і здоров'ю (виконання роботи, коли мають місце: втома, хвороба, несправності техніки, несприятливі метеоумови); виховна робота і правові заходи щодо операторів джерел підвищеної небезпеки, учасників робіт, що вимагають особливої передбачливості, власників зброї.

На думку О. М. Джужи індивідуальна виховна робота повинна охоплювати не тільки осіб, поведінка яких безпосередньо реалізує злочинну помилку, але й осіб із підвищеною віктимністю створення ситуації для такої помилки. Ефективною є системна взаємодія загальних і спеціальних заходів запобігання, невідворотність відповідальності за кожен вчинений злочин чи правопорушення [4, с. 267].

Таким чином, запобігання необережній злочинності є складовою роботи із запобігання злочинності в цілому. Разом з тим воно має самостійний характер і здійснюється з використанням найефективніших для профілактики цього виду злочинності методів та прийомів. Запобігання злочинам, вчинених з необережності повинно здійснюватись на трьох взаємопов'язаних рівнях: загальносоціальному, спеціально-кримінологічному та індивідуальна профілактична діяльність.

Література:

1. Гороховська О. В. Необережна злочинність: загальна характеристика, причини й умови вчинення, запобігання / О. В. Гороховська // Вісник Академії адвокатури України. – 2010. – С. 33–40.
2. Аванесов Г. А. Криминология: учебник для вузов / за ред. Г. А. Аванесова, С. М. Иншакова, С. Я. Лебедева, Н. Д. Эриашвили. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 495 с.
3. Голіна В. В. Криминологія: загальна та особлива частина: підручник / за ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Харків: Право, 2009. – 288 с.
4. Джужа О. М. Профілактика злочинів: підручник / за ред. О. М. Джужи, В. В. Василевича, О. Ф. Гіди. – Київ: Атіка, 2011. – 720 с.